

A SIKERTŐL VALÓ FÉLELEM SKÁLA MAGYAR ADAPTÁCIÓJA

Nagy Bence, Gergely Bence, dr. Szabó-Bartha Anett

Károli Gáspár Református Egyetem, Pszichológia Intézet,

Személyiség- és Egészségpszichológiai Tanszék; e-mail: szabobartha@gmail.com

Absztrakt

Egy személynél a teljesítmény csökkenésének hátterében számos ok húzódhat meg, kezdve a képességbeli hiányosságoktól, a motivációs tényezőkhöz át egészen az érzelmi akadályozó tényezőkhöz. Ez utóbbihoz kapcsolható a sikertől való félelem fogalma, melyet Horner írt le 1969-ben. A sikerhez való negatív hozzáállás következtében módosulhat a sikerekből származó pozitív affektusok és élmények erőssége, hiányzik vagy teljesen lecsökken a teljesítményhez kapcsolódó büszkeség, öröm megélése, ami egyúttal generálhat egyféle motiváció-redukciót, vagy félelmet a további sikerekkel kapcsolatban. A Sikertől való félelem skála [FOSS] (Zuckerman és Allison, 1976) hazai validálásával itthon is lehetőség adódott, hogy vizsgáljuk a jelenséget.

A minta mentálisan egészséges, felnőtt személyekből állt (207 fő, 36 férfi, 170 nő), átlagéletkoruk 36 év, (szórása: 14,25). Konfirmatív faktoranalízis segítségével vizsgáltuk, hogy a magyar mintán kialakított kérdőív faktorstruktúrája megegyezik-e a külföldi szerzők által felállított struktúrával. A CFA a magyar tételek külföldi faktorokba való illeszkedését nem támogatta, így egyik modell se bizonyult sem statisztikailag, sem tartalmilag elfogadhatónak, még a modifikációs index és a tételek keresztöltésének figyelembevételével sem. A feltáró faktorelemzés is hasonló eredményeket hozott: 7 faktor fennállását támogatta, azonban rengeteg keresztöltésű tétellel és az elvárttól alacsonyabb összvarianciával, így ezen modell is elvetésre került. Mindezen eredmények miatt a faktorok, illetve a skála egészének belső konzisztencia vizsgálata, valamint a skála konkurens és konvergens validitás vizsgálata is feleslegessé vált. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy egy megbízható és valid mérőeszköz kidolgozásához szükséges a sikertől való félelem fogalmának, jelenségekörének és pontos tartalmának megfelelő tisztázása, hogy az ez alapján kialakított skála tartalmi homogénebbek legyenek.

Kulcsszavak: sikertől való félelem ▪ Sikertől való félelem skála

BEVEZETÉS

Általános vélekedés az emberek körében, hogy a többségünk számára a pozitív érzelmek, mint például az öröm, a siker egyértelműen kívánatosnak tekinthetők. Az elmúlt két évtized kutatásai azonban rámutattak arra, hogy ez nem feltétlenül van így. Bizonyos esetekben a pozitív érzelmek megélése nehezzé válhat az egyén számára, annak megjelenéséhez feszültség, félelem kapcsolódhat (Gilbert és mtsai, 2012; Joshanloo, 2013a, 2013b, Joshanloo és mtsai, 2014; Jos-

hanloo és Weijers, 2014). Ezt az averziót kimutatták többek között a boldogság, öröm, biztonságérzet (pl. Gilbert és mtai., 2011), a mások iránti együttérzés, az önegyüttérzés, vagy például a másoktól kapott együttérzés esetében is (pl. Gilbert, McEwan, Matos, Rivis, 2011). Jelen cikkünkben a siker megéléséhez kapcsolódó nehézségeket járjuk körbe egy annak mérésére kialakított kérdőív (Sikertől való félelem skála) hazai adaptálása kapcsán.

A SIKER ÉS A HOZZÁ KAPCSOLÓDÓ FOGALMAK MEGHATÁROZÁSA

A siker fogalmával, típusaival és az ahhoz való viszonyulással számos elméletalkotó foglalkozott. Az egyik definíció szerint a siker nem más, mint az egyének vélt vagy valós eredményei és annak megítélése, melyek a munkatapasztalataik során halmozódtak fel (Judge, Cable, Boudreau, és Bretz, 1995). Hughes (1937, 1958) megkülönböztet objektív és szubjektív sikert. Az objektív siker közvetlenül megfigyelhető, mérhető és ellenőrizhető egy pártatlan harmadik fél által, míg a szubjektív sikert csak közvetlenül a karrierjében részt vevő személy élheti meg (Hughes 1937, 1958). Az objektív sikert tehát olyan mutatók alapján mérhetjük, mint például a fizetés, előléptetés és foglalkoztatási státusz, melyek a társadalomban széleskörben elterjedt mutatóivá váltak a sikeres karriernek (Dries, Pepermans, és Carlier, 2008).

A sikert és annak megélését számos tényező befolyásolja, így például a nem (Lyness és Thompson, 2000) a személyiség (Seibert és Kraimer, 2001), valamint a végzettség (Judge, Cable, Boudreau, és Bretz, 1995). Nem hagyhatjuk figyelmen kívül továbbá a kulturális különbségeket sem. Míg egy harmadik világbeli országban, vagy akár Kelet-Európában az egyetemi végzettség hatalmas sikernek számít, addig a Távol-Keleten, például Japánban sokkal inkább élük meg kötelezettségnek, mintsem személyes sikernek. A kollektivista kultúrákban rendszerint magasabb elvárást támasztanak az egyének iránt, így nagyban módosul a társadalmi siker-reprezentáció, és ez akár önértékelési zavarokat, vagy perfekcionizmust alakíthat ki az egyénben (Stoeber, Kobori és Tanno, 2013; Wang, 2007). Egy társadalmon belül beszélhetünk rétegspecifikus siker-reprezentációkról, de akár a közvetlen környezet, családunk is másként határozhatja meg a siker kritériumait, ezzel kialakítva a személyes siker-reprezentációnkat (Merton, 1980).

A különböző érzelmeket más-más értékkel ruházzák fel attól függően, hogy milyen szociális közegben, kultúrában vizsgáljuk (Kitayama és mtai, 1997; idézi Szabó-Bartha, Takács, Takács, 2018). Legyen ez akár a férfi-nő szerepeken alapuló „Egy fú ne sírjon, egy lány ne legyen dühös” sztereotípiája, vagy bármely másféle elvárás, amelyet felénk tanúsítanak. A nyelvünkben, szólásainkban és közmondásainkban az általános attitűdjeink, hozzáállásaink kódolva vannak. Minden kultúrában találhatunk emberi értékeket minősítő szólásokat, így a sikerhez való hozzáállás sem marad ki. Ilyen közmondások például a siker árának

véleményezése: „A sikernek ára van” (Angol megfelelője: Good medicine tastes bitter); „Senkinek sem repül a szájába a sült galamb”, „A siker és a pihenés nem jár együtt” (Orosz közmondás). A sikerérzet megélésére vonatkozó szólások hasonlóan nagy szerepet kapnak a hétköznapi beszédben. Ezek például a „Ne igyunk előre a medve bőrére” vagy a „Nyugtával dicsérd a napot”, illetve a sikeres emberről alkotott képpel kapcsolatos, „Aki sokat markol, keveset fog”. Ezek beépülnek a mindennapi életünkbe és befolyásolják a pozitív érzésekhez és a sikereinkhez kapcsolódó attitűdjeinket, így torzíthatják a sikerről való gondolkodásunkat.

Az arra való hajlamot, hogy a személy feladatmegoldásának célja a siker elérése legyen, sikerorientációnak nevezzük (Atkinson, 1957). A sikerorientált emberek jobb eredményekkel végeznek teljesítményhelyzetben és gyakoribb a flow élmény számukra. Ezen felül pozitív korreláció áll fent az önértékeléssel, illetve a vonásszintű szorongással kapcsolatban (Fodor és Mihalik, 2018). Ennek másik pólusa a kudarcckerülés (Atkinson, 1957), tehát a hajlam arra, hogy a személy a feladatát úgy oldja meg, hogy az ne okozzon számára kudarcérzést, vagy egyszerűen elkerülje azokat a helyzeteket, amelyek potenciális kudarcra végződhetnek. Alacsonyabb a teljesítménye, magasabb szintű szorongást él át, amelyek hatására önbeteljesítő jóslatként egyre több kudarcélményben lesz része.

Túri (2009) megemlíti egy e kettőtől nagyban eltérő viselkedésformát, a kudarcckeresést. A kudarcckeresés egyfajta önsorsrontó tendencia, amikor a személy újra és újra olyan helyzeteket keres (akár tudatosan, akár tudattalanul), amelynek nagysikertelenség lesz a kimenetele. Két dolog eredményezheti a kudarcckeresést. Az egyik a már említett önsorsrontás, öngáncsolás. Az egyén előrevetíti a sikertelenségét és azért, hogy ne kelljen megélnie, hogy saját képességeinek vagy tudásának hibája miatt bukik el, inkább saját magát buktatja meg. Erre példa az az egyetemista hallgató, aki a vizsga előtti éjszaka kezd el tanulni, annak ellenére, hogy lett volna rá ideje. A másik lehetséges ok pedig az egyén önismeretének és tudatosságának hiánya. Nincs tisztában saját adottságaival, képességeivel, hibás kompetencia-reprezentációval rendelkezik, így állandóan olyan helyzeteket keres, amelyeket a képzelte kompetenciával lehet csak megoldani, de a tényleggel nem.

A SIKERTŐL VALÓ FÉLELEM

A sikertől való félelem egy olyan intrapszichés, emocionális jelenség, amely behálózhatja az egész életünket kezdve a gondolkodásunktól a motiváción át, egészen a viselkedésünk megjelenéséig. Félelmeink és szorongásaink az élet minden területén megjelenhetnek, ám ezek legtöbbször negatív, vagy szélsőséges esetekben semleges ingerekhez, élethelyzetekhez kapcsolódnak, ilyenek például a kudarcoktól (Fodor és Mihalik, 2018), sikertelenségtől (Rothblum, 1990), az ártalomtól vagy éppen a változástól való félelem.

Horner (1969) kutatásában a nők és férfiak teljesítményhez való hozzáállása és viselkedése közti különbségek feltárása során alkalmazta először a sikertől való félelem fogalmát. Úgy vélte, hogy a nőkre jellemzőbb, hogy a kudarcserülő viselkedést választják abban az esetben, ha nem biztosak, hogy a viselkedésük sikert hoz. Így a kudarcserülő attitűd egyféle sikertől való félelemmé alakul, amennyiben sokáig fennáll. Azok a személyek, akikre magasabb szintű sikertől való félelem jellemző, úgy vélik, hogy a siker ára sokkal nagyobb, mint a belőle származó haszon (Zuckerman és Allison, 1976; Fried-Buchalter (1992). A szociálpszichológia szerint ez a közgazdasági „költség-haszon elemzés” minden személyben működik, legyen szó párkapcsolatokról (Thibaut és Kelley, 2008), konfliktusokról vagy játékelméletről. Ez a fajta költség-haszon elemzés feltehetően hibásan interpretálódik azokban, akikre jellemző a sikertől való félelem.

A pszichoanalitikus felfogás szerint a sikertől való félelem, másnéven siker-neurózis vagy siker-fóbia, az Ödipális korszakból származó azonos nemű szülővel való versengés miatt alakulhat ki. Eszerint a nézőpont szerint a férfiak, mivel apjukban nagyobb vetélytársat látnak, mint a lányok az anyjukkal szemben, gátolják az ellenkező nemű szülő megszerzése iránti erőfeszítéseiket, mivel nem szabad sikert elérniük ebben a versengésben (Newman és mtsai, 1974, Perri és Espvall, 1973 idézi Tresemer, 2012; Mallinger, 1978). Reik (1941) mindent a mazochizmussal kapcsolta össze: úgy vélte, hogy működik bennük egy általános büntető mechanizmus, amely megakadályozza, hogy a pozitív érzelmeket, többek között a sikerélményt megéljék. Mások tanuláseméleti perpektívából közelítették meg ezt a kérdést, és úgy vélték, hogy a korábbi tapasztalatok és elérhető modellek kulcsfontosságú szerepet játszanak annak kialakulásában. Lazarus (1991) szerint azok a személyek, akikre jellemző a sikertől való félelem, már a siker esélyét hordozó szituációkat is elkerülik, mivel ezek erősen kapcsolódnak a következményekhez, egyfajta averzív kondicionálás formájában.

Susan Mitchell (1984) Tall Poppies című könyvéből eredeztethető a „Magas pipacs szindróma” (Tall poppy syndrome), amely arra a kulturális jelenségre utal, hogy azokat a személyeket, akik jobban teljesítenek az átlagnál, tehát kitűnnek a közegből előbb fogják észrevenni, ezáltal „leszakítani” „eltiporni” és tönkretenni. Az ilyesfajta „legjobbna lenni” szituációban többször fordulhat elő az önszabotázs jelensége (Fried-Buchalter 1992, Metzler és Conroy 2004).

A sikertelenségtől való félelem kora iskoláskorban jelenik meg először, amikor a teljesítményt értékeléssel, majd később érdemjeggyel kezdik minősíteni. Amíg szóbeli vagy írásbeli értékelés a minősítés módja, addig alacsonyabb a kudarcból származó szorongás érzete, mivel a társas összehasonlítás alacsonyabb szintje van érvényben (Tóth, 2000). A későbbi nem megfelelő érdemjegy kétféleképpen hat a diákokra: vagy ösztönzi őket a siker érdekében, vagy feladják és elveszítik a motivációt és érdeklődésüket a későbbi teljesítés irányába (Balogh, 2004, Tóth, 2000). Aki a sikert a saját erőfeszítése eredményének tekinti, több tanulási stratégiát alkalmaz és pozitívabban áll hozzá a további kihívások-

hoz. (Balogh, 2011, Ames és Archer, 1988, Schraw és mtsai, 1995). Ishiyama és Chabassol (1985) vizsgálatában általános iskolás gyermekeket, fiatalokat vizsgált a FOSC (Fear of Success Consequence Scale) segítségével, és hasonlította össze életkoruk, illetve nemük alapján. Az eredmények azt mutatták, hogy kiskorúakban (7-9 életév között) a lányoknál számottevően magasabb a sikerrel kapcsolatos szorongás a fiúk átlagos eredményeihez képest. Kora serdülőkorra (10-12 életév között) ezek a mutatók mérséklődést mutatnak mindkét nem esetében, bár a lányoknál még mindig magasabb sikerfélelem volt jellemző. Az eredmények a siker következményeivel magyarázhatók: a lányok a túl jó teljesítményük miatti szociális megbélyegződéstől félnek. Az efféle félelem életkorral való csökkenését más kutatások is alátámasztották (Monahan, Kuhn és Shaver, 1974). Egyes kutatások szerint a két nem közti különbség eltűnik (Zuckerman, Larrance, Porac és Blanck, 1980), míg mások szerint a különbségek feltehetően csak a társadalomból és kultúrából származó hatások miatt jelennek meg (Feather és Simon, 1973).

Az „approach-avoidance” vagyis megszerzési-kerülési konfliktus elmélet szerint azok a nők, akik magas normakövetéssel és magas teljesítményigénnyel rendelkeznek, erős belső konfliktust élnek meg (Feather és Simon, 1973). Mivel a kultúra és a közösségi normarendszer által vetített kép alapvetően nem a törekvő, sikerorientált nő, így a sikerorientáltságuk és a félelem a szociális izolációtól vagy a nőiesség megkérdőjelezésétől, sikertől való félelmet eredményezhet.

A SIKERTŐL VALÓ FÉLELEM MENTÁLIS EGÉSZSÉGGEL ÉS EGYÉB PSZICHOLÓGIAI VÁLTOZÓKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEI

Kutatások pozitív összefüggést találtak a sikertől való félelem és a neuroticizmus (Reviere és Posey, 1978; Sadd, Lenauer, Shaver és Dunivant, 1978), illetve a szorongás között (O’Connell, 1980; Nagel, 1990). Ezenfelül bizonyos kutatók kapcsolatot találtak az imposztor-szindróma és a sikerfélelem között (Clance és O’Toole, 1987, Fried-Buchalter, 1992, McGregor, Gee és Posey, 2008). Az imposztor-szindróma kifejezést legelőször Clance (1985) használta azon jelenség leírására, hogy az amúgy jól teljesítő, sikereket halmozó személy azzal az illúzióval él, hogy a sikereit csalásnak és a véletlennek köszönheti. Ennek köszönhetően a sikeres teljesítményhelyzet után szorongás és félelem fogja el, hogy a külső szemlélők számára feltűnik a csalása. Több kutatás is alátámasztja, hogy az imposztor-szindróma egyik vejejárója a sikerektől való félelem (Clance és O’Toole, 1987, Fried-Buchalter, 1992, McGregor, Gee és Posey, 2008), bár ezzel kapcsolatban nem minden kutatás jutott szignifikáns eredményre (Fried-Buchalter, 1997).

Felmerült a kérdés, hogy hasonló kapcsolat áll-e fenn a diszfunkcionális attitűdökkel, vagy épp a maladaptív viselkedésmintákkal. A diszfunkcionális attitűdök közül a perfekcionizmus az, amelyet legtöbbször vizsgáltak ezen a té-

ren. Ezen vizsgálatok egyes eredményeket hoztak, így nem jelenthető ki a két jelenség közti stabil kapcsolat (Birney, Burdick és Teevan, 1969; Fried-Buchalter, 1997; Sagar és Stoeber, 2009).

A halogatásnak többféle válfaja létezik. Egyes felosztások szerint beszélhetünk aktív (döntésből fakadó) és passzív (személyiségéből fakadó) halogatókról (Chu és Choi, 2005). Ferrari (2006) funkcionálisan különböztette meg a különböző halogatósi típusokat: izgalomkeresők, elkerülők, döntési halogatók. Ezen felosztások szerint a passzív, illetve az elkerülő halogatók azok akikre jellemző lehet a sikertől való félelem. Az elkerülő halogatókat a magas stresszérzet, a felelősségvállalás és a kudarc vagy a sikertől való szorongás jellemzi (Foster, 2007).

A sikertől való félelem – motivációs jelenség révén - kapcsolatban áll a személy érzelmi és motivációs életével is. Ha a viselkedés mögött inkább extrinzik, semmint intrinzik motiváció áll, jellemzőbb az egyénre a sikertől való félelem (Zuckerman, Larrance, Porac és Blanck, 1980). Az önbecsülés, az attraktivitás-érzés szintje, tehát az, hogy az adott személy mennyire tartja magát kívánatosnak, és vonzóknak mások szemében, fordítottan jár együtt a sikertől való félelemmel (Baumesiter, Campbell, Krueger és Vohs, 2003). Szintén hasonló eredményekre jutott Cano, Solomon és Holmes (1984), kutatásuk alapján kapcsolat fedezhető fel a magabiztosság, a magas önértékelés, a függetlenség és a sikertől való félelem között. A sikerfélelem azonban nem áll kapcsolatban a tényleges teljesítménnyel (Barnett, 1991), tehát azzal, hogy valójában hogyan teljesítünk.

A szubjektív jóllét magában foglalja a boldogságot, az élettel való elégedettséget és egyéb pozitív tényezőket (Diener, 1985). Yilmaz (2018) szerint a sikertől való félelem tekinthető az élnélküliség ellentétének, mivel a személyben obstrukív attitűd alakul ki a siker elérésének irányába. Kutatásai alapján a szubjektív jóllét negatívan korrelál az érzékelt szorongással, illetve a sikertől való félelemmel.

Egy friss kutatásban a sikerfélelem, illetve a metakognitív és attribúciós képesség közti kapcsolatot tárták fel. Ashrafifard és Mafakheri (2017) kutatásukban pozitív korrelációt fedeztek fel a negatív attribúcióra való hajlam és a sikertől való félelem között. Tehát ezek a személyek pesszimistábban szemlélik a történeteket maguk körül, függetlenül attól, hogy pozitívak vagy negatívak ezek az események. Mindezen eredményeket a metakognitív alacsonyabb működésére vezették vissza, ám további kutatások nem jelentek meg még ezen a téren.

A SIKERTŐL VALÓ FÉLELEM SKÁLA KIALAKULÁSA

Az eredeti **Zuckerman és Allison által kialakított skála** (Zuckerman-Allison, 1976) a Horner-féle sikertől való félelem mérhetővé tételének céljából jött létre. A kérdőívvel kapcsolatos legnagyobb kritika a tételek témájának diverzitását érte. A skála jelenségeinek magyarázatához többen végeztek faktoranalízist és próbáltak többfaktoros modellt létrehozni.

Fried-Buchalter (1992) eredetileg egy kilencfaktoros modell létrehozásában gondolkodott, mivel a faktorok rendkívül magas sajátértékekkel rendelkeztek. Végül ezeket egy háromfaktoros modellre redukálta. A skála így már több-lábon állt, szélesebb körű magyarázatot adott a jelenségre. A skála megbízha-tósága megfelelő ($\alpha = 0,70$), ám mindezek ellenére az eredeti 27 tétel a lejjebb látható faktorok szerint csoportosítható.

Metzler és Conroy (2004) a revidált kérdőívükben tanácsolták, hogy azok a tételek, amelyek nem kapcsolódtak szorosan a sikerhez, vagy nem rendelkeztek a teljesítményhez kapcsolt averzív érzést vagy viselkedést felölölő témával, il-letve alacsony magyarázó értékkel rendelkeznek, maradjanak ki a kérdőívből. Így megvizsgálták a 27 teteles és az általuk kialakított 19 teteles kérdőív fak-torstruktúráját, amely a faktorok és azok tartalma tekintetében teljesen mege-gyeztek. Ezek a faktorok azonban részben különböztek a Fried-Buchalter-féle modelltől. Mindkét faktorstruktúrát kritikával illették, mivel az egyes faktorok több jelenséget öleltek fel.

A két faktorrendszer az alábbi összefoglaló táblázatban látható:

1. táblázat. Az angol FOSS lehetséges faktorstruktúrái

Faktor neve, a szerző szerint	Faktorba tartozó tételek
FRIED-BUCHALTER	
a) Az önértékelést negatívan befolyásoló hatások [10 tétel] (Negative Impact on Self-Evaluation and Affect):	11, 12, 15, 16, 18, 19, 22, 23, 25, 27
b) A versenyhelyzetekhez való pozitív hozzáállás [10 tétel] (Positive Perception of Competition)	1, 4, 5, 6, 8, 10, 14, 17, 24, 26
c) A siker külső költségei [7 item] (External Costs of Success)	2, 3, 7, 9, 13, 20, 21
METZLER ÉS CONROY	
a) Szituációból származó kellemetlenségek felfogása [10 té- tel] (Perceptions of Unpleasant Affect)	2, 7*, 11, 12*, 13, 15, 16, 22*, 23, 25
b) Általános kompetenciára való törekvés [12 tétel] (General Competence Striving)	1*, 3, 4, 5*, 6, 8, 9, 10, 19*, 24, 26*, 27
c) A „Legjobbnek lenni” hozzáállás következményei [5 tétel] (Consequences of Being the Best)	14*, 17, 18, 20, 21

A VIZSGÁLAT MENETE, CÉLJA

Jelen kutatásra a Károli Gáspár Református Egyetem, Pszichológiai Intézetében került sor Dr. Szabó-Bartha Anett vezetésével. A kutatást a Pszichológiai Inté-zet Etikai Bizottsága engedélyezte, a kutatásetikai engedély száma: 101/2019/P/ET. Legelső lépésként megtörtént a kapcsolatfelvétel és az engedélykérés az ere-

deti mérőeszköz létrehozójával, Miron Zuckermannel. Ezt követően zajlott a kérdőív magyarra fordítása, majd visszafordítása, és annak ellenőriztetése a szerzővel. Végül sor került a kérdőívcsomag felvételére, majd az adatok elemzésére a kezdeti hipotéziseink mentén. Mint később látható, a statisztikai elemzések egy részére a kezdeti eredmények után már nem került sor, ezek érvényüket veszítették.

Bár az általunk vizsgált kérdőívet több külföldi szerző revidálta és többen faktorokat is azonosítottak (Fried-Buchalter 1992, Metzler és Conroy 2004), a precizitás és módszeresség megőrzése érdekében jelen vizsgálatunkban az eredeti kérdőívvel dolgoztunk. Így a vizsgálat célja a Zuckerman és Allison által 1976-ban kidolgozott Fear Of Success Scale (FOSS – magyar fordításban: Sikertől való félelem skála) magyar változatának elkészítése. Kutatásunkban elvégezzük a szükséges validitás- és reliabilitás vizsgálatokat, illetve a külföldi szerzők által felállított faktorstruktúrát is ellenőrizzük magyar mintán. A konvergens validitást más mérőeszközökkel való együttjárással teszteljük. Ezek alapján a hipotéziseink:

1. A Sikertől való félelem skála magyar faktor struktúrája megegyezik a külföldi szerzők által felállított, külföldi faktorstruktúrával (Fried-Buchalter 1992, Metzler és Conroy 2004).
2. A Sikertől való félelem Skála belső konzisztenciája megfelelően magasnak bizonyul (Zuckerman és Allison 1976, Fried-Buchalter 1992, Metzler és Conroy 2004).

VIZSGÁLATI MINTA

A mintavétel elsősorban internetes felületen zajlott, másodsorban pedig papír-ceruza teszt formájában. A kitöltők önként jelentkeztek a vizsgálatra, jutalmat, vagy bármiféle ösztönzöt nem kaptak a kitöltés fejében. A tájékoztatásban biztosítottunk mindenkit, hogy az adataik anonimak és további adatvédelem alatt állnak, még a kitöltők maguk sem kapnak visszajelzést a tesztekéről. Kizárási kritériumként szerepelt a 18 évet be nem töltött kitöltők, illetve azok, akik jelenleg valamiféle gyógyszeres, vagy pszichiátriai, vagy pszichés zavar általi érintettség alatt állnak.

A kutatásban összesen 275 személy vett részt, ebből 72 férfi, 203 nő. A résztvevők átlag életkora 34,5 év volt, szórása 13,40. A legfiatalabb kitöltő 18 éves, a legidősebb pedig 73 éves volt. A kitöltők legmagasabb iskolai végzettségét tekintve túlnyomórészt érettségivel (36,7%) vagy főiskolai, egyetemi diplomával (60,4%) rendelkeztek, az általános iskolai végzettségűek 1,8%-át, a doktori fokozattal rendelkezők pedig 1,1%-át tették ki a csoportnak. Lakhely tekintetében vegyes mintáról beszélhetünk: a fővárosból 35%, a megyeszékhelyről 14,5%, városból 32,7%, további községekből pedig 17,8% volt a megosztottság. A meg-

kérdezettek 72,7% tartotta saját anyagi háttérét átlagosnak, 9,1% átlag alattinak és 18,2% átlagnál magasabb színvonalúnak. A kitöltők 36,7%-a vesz részt jelenleg felsőoktatási képzésben, 78,5% dolgozik, és 18,9% tanul és dolgozik egyszerre.

MÉRŐESZKÖZÖK BEMUTATÁSA

Sikertől való félelem skála

– *Fear of Success Scale [FOSS] (Zuckerman és Allison, 1976)*

A mérőeszközt Zuckerman és Allison alakította ki 1976-ban, azonban strukturális validitását többen vizsgálták, revidálták. (Fried-Buchalter 1992, Metzler és Conroy 2004). A revidált változatokban faktorstruktúrát hoztak létre, és módosították a tételek számát, a jelen kutatás azonban az eredeti kérdőív adaptációjára irányul. A skála 27 tétellel rendelkezik, minden egyes állítását egy hétfokú Likert-skálán kell értékelni, ahol az egyes a legalacsonyabb („Egyáltalán nem értek egyet”), a hetes pedig a legmagasabb („Teljes mértékben egyetértek”) értéket képviseli. Az egyes tételek súlyozása megegyezik, így a skála pontszáma a tételek értékeinek összegével egyezik meg. Az 1, 4, 5, 8, 10, 14, 17, 21, 24, 26, 27-es tételek fordított pontozásúak. A magyar változat elkészítésére az engedélyt Miron Zuckerman professzor adta meg. A fordítást és visszafordítást két független fordító segítségével végeztük. A visszafordított változatot elküldtük Zuckerman professzor úrnak, aki érdemi eltérést nem talált a két változat között. A nyelvi és kulturális különbségek miatt minimális formai különbségek jelentek meg a magyar változatban. A kérdőív egyes tételei a statisztikai elemzéseknél találhatóak.

A kérdőívcsomagban helyet kaptak még a következő kérdőívek:

- **Kognitív Érzelem-Reguláció Kérdőív [CERQ]** (Garnefski, Kraai és Spinhoven, 2001; Miklósi, Martos, Kocsis-Bogár és Perczel-Forintos, 2011)
- **Boldogságtól Való Félelem Skála [BAS]** (Gilbert és mtsai, 2012; Szabó-Bartha, Takács, Takács, 2018)
- **Teljesítményi motívumok skálája [AMS]** (Lang és Fries, 2006; Fodor és Mihalik, 2018)
- **Élettel való elégedettség skála [SWLS]** (Diener, Emmons, Larsen és Griffin, 1985; Martos, Sallay, Dészfalvi és Ittész, 2004)

Mivel a faktorelemzések eredményei alapján a skála magyar változata nem tűnt használhatónak jelen változatában, így a konvergens és konkurens validitás vizsgálatára nem került sor. Így a fenti kérdőívek adatai sem kerültek felhasználásra, ezért ezen mérőeszközök részletes bemutatásától jelen cikkünkben eltekintünk.

AZ ALKALMAZOTT STATISZTIKAI ELJÁRÁSOK ISMERTETÉSE

Az elemzéseket az R statisztikai programnyelv (R core team, 2013) psychometrics nevű programcsomagjával végeztük (Epskamp, Rhemtulla és Borsboom, 2017). Az elemzések során konfirmatív faktorelemzés segítségével teszteljük, hogy a Fried és Buchalter (továbbiakban FB modell; 1992), és a Metzler és Conroy (továbbiakban MC modell; 2004) által javasolt modell megfelelő illeszkedést mutat-e a magyar mintán is. Az illeszkedést több különböző mutató segítségével vizsgáljuk, ezeket és az elfogadott illeszkedési kritériumot a 2. táblázatban jelöljük. Amennyiben az illeszkedési mutatók nem érik el a megfelelő értéket, megvizsgáljuk, hogy a modifikációs index (továbbiakban MI), mely paraméterek fixálása, vagy elhagyása esetén növelhető az illeszkedési mutató értéke. Minden esetben azokat a MI által javasolt változtatásokat fogjuk végrehajtani, amelyek a látens és a manifeszt változó (item) között jöhetnek létre (értsd. nem engedélyezzük, hogy két item között a látens által nem megmagyarázott kovariancia legyen). Amennyiben az MI által javasolt változtatás nem jár számottevő eredménnyel megvizsgáljuk, hogy mely változók között van jelentős kovariancia. Ezt az Epskamp (2017) által javasolt reziduális hálózati modell (továbbiakban az angol residual network model után: RNM) segítségével kívánjuk vizsgálni, amely során az algoritmus mindaddig kapcsolja össze az itemek látensek által nem megmagyarázott részeit, ameddig BIC szintje nem csökken tovább. Azaz ebben az esetben vizsgálhatóvá válik, hogy mely változók között maradt olyan jelentős kapcsolat, amelyet nem magyaráznak a látensek. Amennyiben a reziduális hálózatban sok item között szignifikáns kapcsolat van az jelentheti, hogy a választott látens változók nem megfelelő mértékben magyarázzák meg az itemek varianciáját, és új változók bevonása szükséges. Végül megvizsgáljuk az itemeket feltáró faktorelemzés segítségével is.

2. táblázat. A használt illeszkedési kritériumok értékei jó illeszkedés esetén

A jó illeszkedés kritériuma	
RMSEA ¹	<0,06
TLI	>0,95
CFI	>0,95
AIC	A jobban illeszkedő modellhez tartozik az alacsonyabb érték
BIC	A jobban illeszkedő modellhez tartozik az alacsonyabb érték

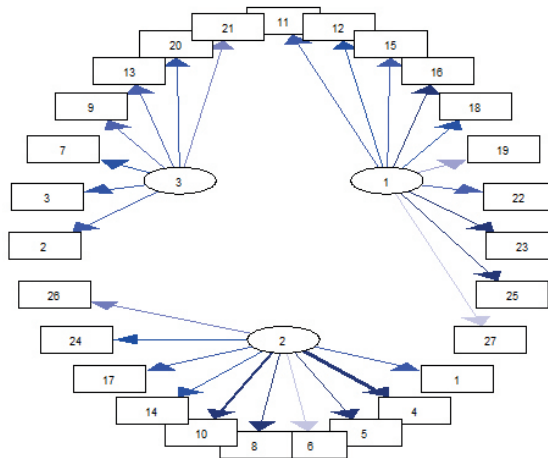
¹ Az RMSEA értéket az alábbi táblázatokban kiegészítettük a mutató 95%-os konfidencia intervallumával is (RMSEA_95), ahol az a preferált, ha a felső határ is 0,06 értéknél kisebb.

EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA

A Fried-Buchalter (FB) által javasolt faktorstruktúra vizsgálata

A kapott eredmények azt mutatják, hogy az illeszkedési mutatók jelentősen eltérnek a használt vágópontoktól, tehát a választott FB modell nem illeszkedik jól a mintára (ld. 3. táblázat FB modell értékei). Ezért ezt követően megvizsgáltuk a modifikációs értékeket (MI). A legjelentősebb MI-t a 27-es és 19-es item esetén figyelhettünk meg. Az MI alapján abban az esetben, ha megengedjük, hogy e két item mindhárom faktorra súlyozódjon, tehát ezen két item mindhárom látensről szolgáltat információt, érhetjük el a legnagyobb javulást az illeszkedésben. Ezért először a 27-es item keresztöltéseit becsültük meg, majd a 27-es és 19-es itemnél is engedélyeztük a keresztöltést mindhárom faktorra.

Fried - Buchalter féle faktor struktúra

1. ábra. A Fried és Buchalter által javasolt faktorstruktúra strukturális ábrája

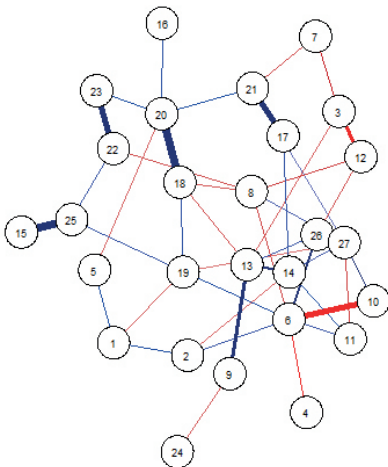
3. táblázat. Az FB modell illeszkedési mutatói, valamint a modifikációs indexek alapján bővített modellek illeszkedései

	RMSEA	RMSEA_95	CFI	TLI	AIC	BIC
FB modell	0,086	0,08-0,09	0,65	0,62	28168,89	28472,70
FB + 27	0,082	0,08-0,09	0,68	0,65	28118,45	28429,49
FB + 27 + 19	0,081	0,08-0,09	0,69	0,66	28094,81	28413,09

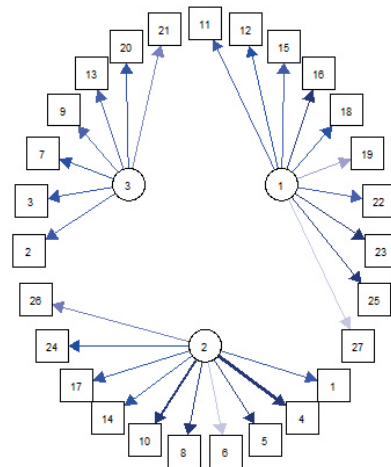
Abban az esetben, ha a modifikációs index alapján egy item minden faktorra súlyozzuk „+” jellel jelezzük. Amennyiben egy új faktorra súlyozódik, de nem mindegyikre, a kapcsolatot a „+” jel és a faktor nevének rövidítésével jelöljük. Ha modellből elhagyunk paramétert a fent említett módon járunk el, de „-” jelet használunk.

Láthatóan az illeszkedési mutatók nem javultak lényegesen (0,086 – 0,081), mindkét item keresztöltéseit figyelembe véve sem közelítjük meg a 0,06-os határt (ld. 3. táblázat FB +27 és FB + 27 + 19). A legjobb MI paraméterek között, az eszközölt változtatásokon kívül az itemek közötti kovarianciák szabad becslése szerepel még. Ez azt jelenti, hogy abban az esetben, hogy tovább javítsuk az adott struktúrát szükséges megengedni, hogy az itemeknek legyen olyan közös része, amelyet a látensek nem magyaráznak meg. Ahhoz, hogy megvizsgáljuk, hogy mely itemek között szükséges szabadon becsülni a kovarianciát az FB modellre reziduális hálózati modellt illesztettünk, amely mindaddig kapcsolja össze az itemek látensek által nem megmagyarázott részeit, ameddig BIC szintje nem csökken tovább. Azaz ebben az esetben vizsgálhatóvá válik, hogy mely változók között maradt olyan jelentős kapcsolat, amelyet nem magyaráznak a látensek.

A Fried-Buchalter féle struktúra reziduális hálózata

Fried - Buchalter féle faktor struktúra

2. ábra. Az FB modell reziduális hálózata, illetve a javasolt faktorstruktúra strukturális ábrája

4. táblázat. Az FB modell illeszkedési mutatói, a modifikációs indexek alapján bővített modellek illeszkedései, valamint a reziduális hálózati modell illeszkedési mutatói

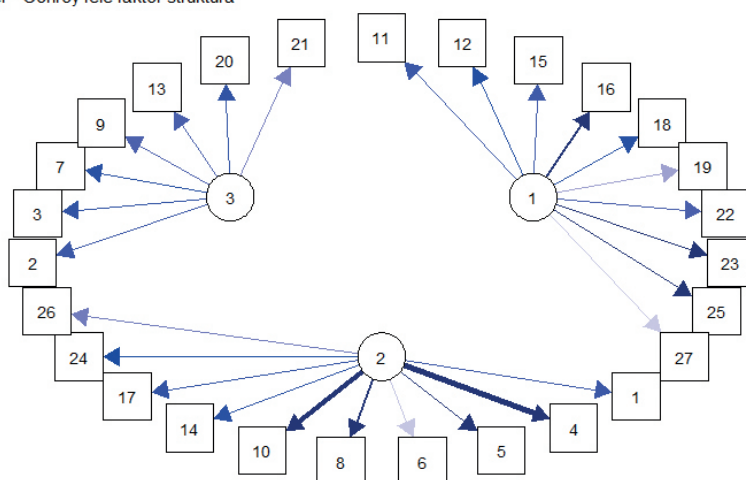
	RMSEA	RMSEA_95	CFI	TLI	AIC	BIC
FB model	0,086	0,08-0,09	0,65	0,62	28168,89	28472,70
FB + 27	0,082	0,08-0,09	0,68	0,65	28118,45	28429,49
FB + 27 + 19	0,081	0,08-0,09	0,69	0,66	28094,81	28413,09
FB + RNM	0,042	0,03-0,05	0,93	0,91	27696,15	27922,34

A RNM algoritmust, minden esetben az eredeti modellt alapul véve hajtunk végre és „+RNM” jelöléssel látjuk el.

Ahhoz, hogy megfelelő illeszkedést kapjunk az adott modellel 88 kapcsolatot kell létesíteni az itemek között. Ez azt sugallja, hogy lehetséges, hogy e kapcsolatokat egy másik látenstől való függés okozhatja. Így érdemes a modell faktorainak számát növelni.

A Metzler és Conroy féle elrendezés (MC) illeszkedése

Metzler - Conroy féle faktor struktúra

3. ábra. A Metzler és Conroy által javasolt faktorstruktúra strukturális ábrája

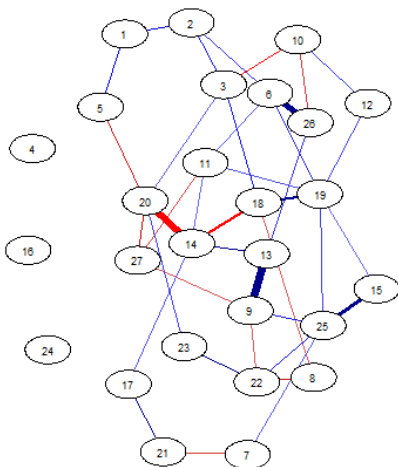
Jelen esetben is először az adott modellt CFA segítségével illesztettük és mértük, hogy milyen mértékben illeszkedik a struktúra a mintánkhoz. Referencia-értékként megjelenítjük az FB modell illeszkedési paramétereit. Látható, hogy az illeszkedési mutatók értékei ebben az esetben is lényegesen eltérnek az jó illeszkedés esetén elvárható értékektől, illetve valamelyest rosszabb illeszkedést láthatunk az MC modell esetén, mint az FB modell esetén (ld. AIC és BIC különbségek, 5. táblázat). A modifikációs mutatók alapján azt állíthatjuk, hogy a 19-es item *Szituációból származó kellemetlenségek felfogása* faktoron, illetve a 3-as és a 19-es item *Legjobbnek lenni hozzáállás következményei*, valamint 14-es item *Általános kompetenciára való törekvés* faktoron lévő súlyát is érdemes szabadon becsülni, ezáltal feltételezve, hogy ezen itemek több faktorról szolgáltatnak információt. Ezért ezt követően e faktorsúlyokat rendre hozzáadva a modellhez lépésenként újraillesztettük a modellt.

5. táblázat. Az FB modell illeszkedési mutatói, a modifikációs indexek alapján bővített modellek illeszkedései

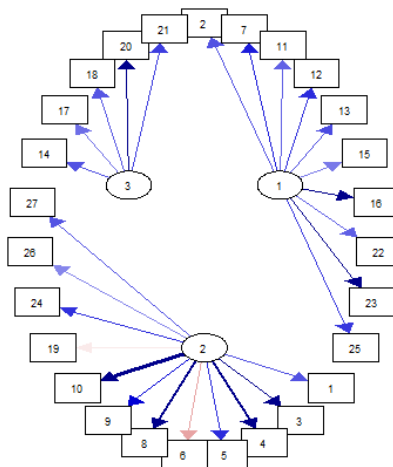
	RMSEA	RMSEA_95	CFI	TLI	AIC	BIC
FB modell	0,086	0,08-0,09	0,65	0,62	28168,89	28472,70
MC modell	0,087	0,08-0,09	0,64	0,6	28193,63	28497,43
MC + 19 SZKF	0,084	0,08-0,09	0,66	0,63	28147,41	28454,83
MC2 +3 LHK	0,082	0,08 -0,09	0,68	0,65	28118,64	28429,68
MC3+14 ÁKT	0,08	0,07-0,09	0,70	0,67	28086,09	28400,97
MC4 + 19 LHK	0,08	0,07-0,09	0,70	0,67	28087,55	28405,83

Tekintve, hogy az illeszkedés nem javult lényegesen, amikor a legnagyobb modifikációs mutatóval rendelkező komponenseket szabadon becsültük, ezért jelen esetben is megvizsgáltuk, hogy az MC modellhez tartozó reziduális hálózatban, hány item között szükséges kapcsolatot deklarálni, ahhoz, hogy megfelelő illeszkedést kapjunk.

A Metzler és Conroy féle struktúra reziduális hálózata

Metzler és Conroy féle faktor struktúra

4. ábra. Az MC modell reziduális hálózata, illetve a javasolt faktorstruktúra strukturális ábrája

6. táblázat. Az MC modell illeszkedési mutatói, valamint a reziduális hálózati modell illeszkedési mutatói

	RMSEA	RMSEA_95	CFI	TLI	AIC	BIC
FB modell	0,086	0,08-0,09	0,65	0,62	28168,89	28472,70
MC modell	0,087	0,08-0,09	0,64	0,6	28193,63	28497,43
MC RNM	0,044	0,04-0,05	0,92	0,90	27709,43	28154,30

A jól illeszkedő reziduális hálózatban (RMSEA 78 élt deklarált a BIC értéket minimalizáló algoritmus, tehát látható, hogy ebben az esetben is rendkívül sok item-párnak van olyan része, amelyet nem magyaráznak az MC modellben javasolt látensek. Tehát jelen esetben is azt láthatjuk, hogy ahhoz, hogy az illeszkedést növelni tudjuk, vagy megengedünk bizonyos itemek közötti kovarianciát vagy több látenszt definiálunk.

A továbbiakban feltáró faktorelemzés segítségével kíséreltünk meg becslést adni arra, hogy hány látensz faktor lenne ideális. Mivel az itemek normalitása sok esetben sérül, feltételezhető, hogy együttesen nem többdimenziós normális eloszlást követnek, ezért a maximum likelihood módszer helyett főfaktor elemzést (PAF) fogunk végrehajtani varimax forgatással.

7. táblázat. Forgatás utáni megmagyarázott variancia és sajátérték (Eigenvalue) a teljes modellre, és a különböző faktorokra

Komponens	Forgatás utáni megmagyarázott hányad a teljes modellre		
	Eigenvalue	% variancia	Kumulatív %
1	2.124	7.866	7.866
2	1.961	7.263	15.129
3	1.790	6.629	21.757
4	1.664	6.161	27.918
5	1.492	5.525	33.444
6	1.430	5.295	38.739
7	1.272	4.710	43.448

Látható, hogy a Főfaktor elemzés 7 faktoros modellt sugall (abban az esetben, ha a minimum faktor sajátértéket 1-re állítjuk), viszont a modell teljes megmagyarázott varianciája elmarad a javalt 50%-tól. Továbbá a rotáció utáni faktorsúly mátrix alapján azt láthatjuk, hogy bár vannak itemek, amelyek magas faktorsúllyal helyezkednek el a faktorokon, rendkívül sok a keresztöltés, így egy szakmailag nehezen értelmezhető modellt kaptunk.

8. táblázat. A forgatás után kapott faktorsúly mátrix, amelyben a 0,3-nál kisebb értékeket nem jelenítettük meg

	1	2	3	4	5	6	7
S20	0.645						
S18	0.612				0.335		
S03	0.543						
S02	0.457		0.312		0.380		
S16	0.372						
S22		0.726					
S25		0.549		0.360			
S23	0.402	0.489					
S15		0.446					
S07		0.354			0.309		
S24		0.308					
S01			0.649				
S05			0.501				
S10			0.470				-0.410
S08			0.453				
S27			0.329			0.312	
S09				0.692			
S13				0.539			
S26				0.375			
S12					0.677		
S11					0.365		
S19					0.312		
S21	0.392					0.556	
S17						0.509	
S14				0.427		0.502	
S06							0.690
S04			0.347				-0.351

Összesítve elmondható, hogy sem az FB, sem a MC modell nem illeszkedik megfelelően a magyar mintára, valamint ezek minimális módosításával sem érhető el megfelelő eredmény. Ezen felül a feltáró faktorelemzés 7 faktoros struktúrát sugall, valamint a reziduális hálózatban fellelhető rendkívül sok él segítségével arra következtethetünk, hogy a több látens segítségével lehet csak megfelelően leírni a kérdőív mögött meghúzódó jelenségrendszer. Mivel feltáró módon nem juthatunk el egy szakmailag jól értelmezhető megoldáshoz,

ezért érdemes elméletvezérelten átalakítani a teszt itemeit, figyelembe véve eredményeket.

DISZKUSSZIÓ

Vizsgálatunk célja Zuckerman és Allison által kialakított (1976) Fear of Success Scale [FOSS] kérdőív magyar adaptációjának elkészítése és pszichometriai mutatóinak vizsgálata volt.

A Fear of Success Scale strukturális vizsgálatát és revidálását külföldön már kétszer végezték el. Fried-Buchalter (1992), illetve Metzler és Conroy (2004) kutatásai alapján mindenképp beszélhetünk valamely látens struktúráról, azonban a két kutatás eredményei sem voltak teljes mértékben egybecsengők. Azonban mindkét kutatás alapján a kérdőív egy része a teljesítményhez és a sikerekhez való pozitív hozzáállást ölelte fel (Positive Perception of Competition; General Competence Striving), amelyek fordított tételként, a további fennálló kérdések pedig a sikerek külső költségeivel, az önértékelést negatívan befolyásoló hatásokkal és továbbiakban megjelenő kellemetlenségekkel foglalkoztak. Bár a két kutatás eredményei tartalmilag hasonlóak voltak, tételek szempontjából rendkívül összemósódtak, amely több kritika célpontjává is tette a kérdőívet.

Az adaptációs vizsgálat keretein belül először megvizsgáltuk, hogy a kérdőív alkalmas-e faktoranalízisre. Konfirmatív faktoranalízissel vizsgáltuk, hogy a magyar mintán kialakított kérdőív faktorstruktúrája megegyezik-e a külföldi szerzők által felállított struktúrával. A CFA a magyar tételek külföldi faktorokba való illeszkedését nem támogatta, így egyik modell se bizonyult sem statisztikailag, sem tartalmilag elfogadhatónak, még a modifikációs index és a tételek keresztöltésének figyelembevételével sem. A modellek reziduális hálózat vizsgálatának köszönhetően felismerhetővé vált, hogy az egyes tételek mögött olyan látens tartalmak állnak, amely a javasolt faktorokkal nem vizsgálhatók. A feltáró faktorelemzés is hasonló eredményeket hozott. 7 faktor fennállását támogatta, azonban rengeteg keresztöltésű tétellel és az elvárttól alacsonyabb összvarianciával, így ezen modell is elvetésre került.

Mindezen eredmények miatt a faktorok, illetve a skála egészének belső konzisztencia vizsgálata feleslegessé vált mindaddig, amíg a mérőeszköz egyes statisztikai mutatói és szakmai tartalma nem megfelelő. A skálát és azok revidált formáit ért kritikák jogosnak látszanak. A kérdőív egyes tételei több területet ölelnek fel, így a teljes skála rendkívül heterogénnek bizonyult. Ugyanezek okán értelmetlenné vált a skála konkurens és konvergens validitás vizsgálata, míg nem vagyunk képesek a sikerfélelem jelenségkörének pontos vizsgálatára. Azonban a tételek tartalma és a szakirodalom alapján további kutatásokban érdemes lenne vizsgálni a sikerkeresés, kudarcelkerülés, torzult kognitív sémák területén, esetleg belevéve a diszfunkcionális attitűdöket és az impostor szindrómát.

A szakirodalom alapján látható, hogy a sikertől való félelemnek nincsen pontos definíciója. Megjelenése lehet személy- és szituációfüggő, ezért nem kizárt, hogy míg egyes személyeknél a sikerek kellemetlen következményét, addig másoknál egyszerűen a sikerekbe áldozott energia és külső-belső költségeket tekintik „sikerfélelemnek”. A szakirodalom nem részletezi, hogy egy személy esetében minden tényező megjelenik-e, vagy csak bizonyos aspektusai. A sikerfélelem kialakulására sincsenek pontos és bizonyított magyarázatok, ezek főleg teoretikusan megalkotott elméletek, vagy más fogalmakból való oksági levezetés. Ebből arra következtethetünk, hogy rendkívül szituatív a megjelenése, és ezen lehetséges okokat még szisztematikusan nem vizsgálták korábban. Mindezek figyelembevételével a sikertől való félelem fogalmi fennállása kérdésessé vált, mivel bizonyos aspektusainak jellemzése már meglévő jelenségekkel is definiálható – ezek többek közt a teljesítményszorongás, a marginalizációtól való félelem, a kisebbségi érzés. Így lehetséges, hogy érdemesebb lenne a fogalmat már ezen jelenségek kombinációjából újra megalkotni.

Vizsgálatunk korlátait azonban fontos figyelembe venni. Az elemzésben 275 fő vett részt, amely egy 27 tételű skála adaptációja számára nem számít rendkívül magas számnak, így a pszichometriai indexek messze nem annyira pontosak, mintha egy rövidített vagy alacsony tételszámú kérdőívvel dolgoztunk volna. Mindemellett fontos figyelembe venni, hogy a jelenségkör magyarázatát rendszerint kulturális közeghez kötötték, a vizsgálatok szinte csak az angolszász területeken történtek. Ez alapján nem kizárt, hogy a jelenség még külföldön tényleg fennáll, itthon nem ugyanúgy funkcionál, vagy esetleg nem is létezik. A fogalom későbbi újra megalkotására lehetőséget adhatnak a teljesítményekről és sikerekről, illetve ezek árnyoldaláról felvett nyílt végű kérdések, amelyek asszociációs teret nyújtanak, hogy a magyar populáció esetében létezik-e ez a fajta félelem. Ezen eljárásnál fontos lenne figyelembe venni, hogy az adott minta esetleg él-e kognitív torzítással, amely egy esetleges maladaptív attitűdöt alakíthat ki a teljesítményekről általában. Másik lehetőség, hogy a jelenség csak egy bizonyos aspektusát vizsgáljuk. Erre használható a korábbiakban megemlített Fear of Success Consequence Scale (Ishiyama és Chabassol, 1985), amely kifejezetten a sikeresség negatív következményeit és az arra adott reakciókat vizsgálja. Bár nem fedi teljes mértékben a Horner által felállított fogalmat, mégis egy lépéssel közelebb járnánk a sikertől való félelem rejtélyének felderítéséhez.

A szerzők a tanulmány alapjául szolgáló kutatást a Személyiség- és Egészségpszichológiai Kutatóműhely 20655B800 témaszámú, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara által finanszírozott pályázat keretében végezték.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Ames, C. és Archer, J. (1988): Achievement goals in the classroom: Students' learning strategies and motivation processes. *Journal of Educational Psychology*, 80, 260–267.
- Atkinson, J. W. (1964): *An introduction to motivation*. Princeton, N. J.: Van Nostrand.
- Balogh László (2011): *A tanulási stratégiák fejlesztésének pszichológiai alapjai*. Didakt Kiadó, Debrecen.
- Barnett, D. L. (1991). *Fear of Success*. Fort Hays State University.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, or Healthier Lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*, 4(1), 1–44.
- Birney, R. C., Burdick, H., & Teevan, R. C. (1969). *Fear of failure*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Cano, L., Solomon, S., & Holmes, D. S. (1984). Fear of success: The influence of sex, sex-role identity, and components of masculinity. *Sex Roles*, 10(5-6), 341–346.
- Chun Chu, A. H., & Choi, J. N. (2005). Rethinking procrastination: Positive effects of „active” procrastination behavior on attitudes and performance. *The Journal of social psychology*, 145(3), 245-264.
- Clance, P. R. (1985). *The impostor phenomenon: Overcoming the fear that haunts your success* (Vol. 209). Atlanta, GA: Peachtree Publishers.
- Clance, P. R. (1985). *The impostor phenomenon: Overcoming the fear that haunts your success* (Vol. 209). Atlanta, GA: Peachtree Publishers.
- Ashrafifard, S., & Mafakheri, A. (2017). Investigating the relationship between attribution styles and metacognitive skills with fear of success among students. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences, In Press*.
- Clance, Pauline Rose, and Maureen Ann OToole. „The imposter phenomenon: An internal barrier to empowerment and achievement.” *Women & Therapy* 6.3 (1987): 51-64.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71–75.
- Dries, N., Pepermans, R., & Carlier, O. (2008). Career success: Constructing a multidimensional model. *Journal of Vocational Behavior*, 73(2), 254-267.
- Epskamp, S., Rhemtulla, M., & Borsboom, D. (2017). Generalized network psychometrics: Combining network and latent variable models. *Psychometrika*, 82(4), 904-927.
- Feather, N. T., & Simon, J. G. (1973). Fear of success and causal attribution for outcome. *Journal of Personality*, 41, 525-542.
- Ferrari, J.R., McCown, W.G., Johnson J. (1995). Procrastination and task avoidance theory, research, and treatment. New York: Springer.
- Fodor B., Mihalik Á. (2018) A sikerkeresés és a kudarcckerülés motívumai, viselkedéses megjelenésük és összefüggéseik. *Impulzus*, 4(1), 1-19.
- Foster, J. F. (2007). *Procrastination and Perfectionism: Connections, Understandings, and Control*. *Gifted Education International*, 23(3), 264–272.
- Fried-Buchalter, S. (1992). Fear of Success, Fear of Failure, and the Imposter Phenomenon: A Factor Analytic Approach to Convergent and Discriminant Validity. *Journal of Personality Assessment*, 58(2), 368–379.

- Gilbert, P., McEwan, K., Gibbons, L., Chotai, S., Duarte, J., & Matos, M. (2012). Fears of compassion and happiness in relation to alexithymia, mindfulness, and self-criticism. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 85(4), 374-390.
- Gilbert, P., McEwan, K., Matos, M., & Rivis, A. (2011). Fears of compassion: Development of three self-report measures. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 84(3), 239-255.
- Horner, M. S. (1969a). Sex differences in achievement motivation and performance in competitive and non-competitive situations. *Dissertation Abstracts International*, 69(12), 135.
- Hughes, E. C. (1937). Institutional office and the person. *American journal of sociology*, 43(3), 404-413.
- Hughes, E. C. (1958). *Men and their work* (Vol. 958). Glencoe, IL: Free Press. In: Hall, D. T., & Chandler, D. E. (2005). Psychological success: When the career is a calling. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 26(2), 155-176.
- Ishiyama, F. I., & Chabassol, D. J. (1985). Adolescents' fear of social consequences of academic success as a function of age and sex. *Journal of Youth and Adolescence*, 14(1), 37-46.
- Joshanloo, M. (2013a). A comparison of western and Islamic conceptions of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 14(6), 1857-1874.
- Joshanloo, M. (2013b). The influence of fear of happiness beliefs on responses to the satisfaction with life scale. *Personality and Individual Differences*, 54(5), 647-651.
- Joshanloo, M., & Weijers, D. (2014). Aversion to happiness across cultures: A review of where and why people are averse to happiness. *Journal of Happiness Studies*, 15(3), 717-735.
- Joshanloo, M., Lepshokova, Z. K., Panyusheva, T., Natalia, A., Poon, W. C., Yeung, V. W. L., & Tsukamoto, S. (2014). Cross-cultural validation of fear of happiness scale across 14 national groups. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(2), 246-264.
- Judge, T. A., Cable, D. M., Boudreau, J. W., & Bretz Jr, R. D. (1995). An empirical investigation of the predictors of executive career success. *Personnel psychology*, 48(3), 485-519.
- Lazarus, R. S. (1991). *Emotion and adaptation*. New York: Oxford University Press.
- Lyness, K. S., & Thompson, D. E. (2000). Climbing the corporate ladder: do female and male executives follow the same route?. *Journal of applied psychology*, 85(1), 86.
- Mallinger, A. E. (1978). Fear of success and oedipal experience. *The Journal of Psychology*, 100(1), 91-106.
- McGregor, L. N., Gee, D. E., & Posey, K. E. (2008). I feel like a fraud and it depresses me: The relation between the imposter phenomenon and depression. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 36(1), 43-48.
- Merton, K. (1980). *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Metzler, J. N., & Conroy, D. E. (2004). Structural validity of the Fear of Success Scale. *Measurement in physical education and exercise science*, 8(2), 89-108.
- Mitchell, S. (1984) *Tall Poppies: Nine Successful Australian Women Talk to Susan Mitchell*. Ringwood: Penguin Books.
- Monahan, L., Kuhn, D., & Shaver, P. (1974). Intrapsychic versus cultural explanations of the „fear of success” motive. *Journal of Personality and Social Psychology*, 29(1), 60.
- Nagel, J. J. (1990). Performance anxiety and the performing musician: A fear of failure or a fear of success. *Medical Problems of Performing Artists*, 5(1), 37-40.

- O'Connell, A. N. (1980). Effects of manipulated status on performance, goal setting, achievement motivation, anxiety, and fear of success. *The Journal of Social Psychology, 112*(1), 75-89.
- Reik, T. (1941). *Masochism in Modern Man*. Hawthorne: GlassFrogBooks
- Reviere, R., & Posey, T. B. (1978). Correlates of Two Measures of Fear of Success in Women. *Psychological Reports, 42*(2), 609-610.
- Rothblum, E. D. (1990). Fear of failure. In *Handbook of social and evaluation anxiety* (pp. 497-537). Springer, Boston, MA.
- Sadd, S., Lenauer, M., Shaver, P., & Dunivant, N. (1978). Objective measurement of fear of success and fear of failure: A factor analytic approach. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 46*(3), 405.
- Sagar, S. S., & Stoeber, J. (2009). Perfectionism, fear of failure, and affective responses to success and failure: The central role of fear of experiencing shame and embarrassment. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 31*(5), 602-627.
- Schraw, G., Horn, C., Thorndike-Christ, T. és Bruning, R. (1995): Academic goal orientations and student classroom achievement. *Contemporary Educational Psychology, 20*. 359-368.
- Seibert, S. E., & Kraimer, M. L. (2001). The five-factor model of personality and career success. *Journal of vocational behavior, 58*(1), 1-21.
- Stoeber, J., Kobori, O., & Tanno, Y. (2013). Perfectionism and self-conscious emotions in British and Japanese students: Predicting pride and embarrassment after success and failure. *European Journal of Personality, 27*(1), 59-70.
- Szabó-Bartha A., Takács L., Takács Sz. (2018) A Boldogságtól Való Félelem Skála Validálása. *Psychologia Hungarica Caroliensis, 4*(2), 20-33.
- Thibaut, J., & Kelley, H. (2008). Social exchange theory. *A first look at communication theory*, 196-205.
- Tresemmer, D. W. (2012). *Fear of success*. Berlin: Springer Science & Business Media.
- Túri V. R. (2009). A semleges test. *Iskolakultúra, 1*(2).
- Wang, K. T. (2007). *Perfectionism, depression, and self-esteem: a comparison of Asian and Caucasian Americans from a collectivistic perspective*. The Pennsylvania State University.
- Yilmaz, H. (2018). Fear of Success and Life Satisfaction in Terms of Self- Efficacy. *Universal Journal of Educational Research, 6*(6), 1278-1285.
- Zuckerman, M., & Allison, S. N. (1976). An objective measure of fear of success: Construction and validation. *Journal of Personality Assessment, 40*, 422-430.
- Zuckerman, M., Larrance, D. T., Porac, J. F., & Blanck, P. D. (1980). Effects of fear of success on intrinsic motivation, causal attribution, and choice behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 39*(3), 503-513.